

¶ **OM**nia autem honeste & secundum ordinem fiant.) Hoc est secundum ordinem supradictum. Honestè autem illud fit quod cum pace & disciplina fit.

Gen. 3.

Mulieres uestre in ecclesia taceant.) Nunc tradit quod prætermiserat. Superius enim uelari mulieres in ecclesia præcepit, modo ut quietæ sint & uerecundæ ostendit, ut operæ precium sit, quia uelantur. Si enim imago dei uir est non femina, & uiro subiecta est lege naturæ, quanto magis in ecclesia debet esse subiecta propter reuerentiam eis qui illius legatus est, qui etiam uiri caput est. ¶ Non enim permittitur illis loqui, sed esse in silentio, sicut & lex dicit.) Quid dicit lex? Ad uirum tuum conuersio tua, & ipse tui dominabit. Lex hæc specialis est. Hinc Sara dominum uocabat. Abraham uirum suum: Ac per hoc in silentio iubentur esse, ne supradictæ legis sententia infirmetur, cuius memor Sara uiro suo erat subiecta, sicut dictum est. Quamuis una caro sit, sed duabus ex causis iubetur esse subiecta, quia & ex uiro est, & per ipsam intravit peccatum. ¶ Si quid autem discere uolunt, domi uiros suos interrogent. Turpe est enim mulieribus in ecclesia loqui.) Turpe est, quia contra disciplinam est, ut in domo dei qui eas subiectas uiris suis esse præcepit, de lege loqui præsumant, cum sciant illic uiros haberere primatum, & sibi magis competere ut in domo dei precibus uacent, linguam retinentes, aures aperiant ut audiant quomodo misericordia dei mortem uicit per Christum, quæ per cas regnauit. Nam si audeant in ecclesia loqui dedecus est, quia idcirco uelantur ut humiliatæ appareant. Illæ autem se uerecundæ ostendunt, quod & uiris opprobrium est. In mulierum enim insolentia etiam mariti notantur,

¶ **CAPVT XV.**

NOTVM

Notum autem uobis facio fratres, quia Euāgelium quod prædicaui uobis quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluti efficiimini, quod sermone annunciaui uobis debetis tenere, nisi forte sine causa credidistis. Ostendit illis quia si in hac causa quæ subiecta est, à traditione eius seducti sunt, perdidissent quod crediderunt. Omnis enim spes creditiū in hoc sensu est, quia mortui resurgent. Quod autem dicit: In quo & statis, his dicit qui firmi erant in fide traditionis huius. Promiscuis enim loquitur, ut & hi qui in fide fixi sunt gaudeant, & qui nutant corripere se doleant & corrigantur. ¶ Tradidi enim uobis in primis, quoniā Christus mortuus est pro peccatis nostris secundū scripturas. Scripturas testamenti ueteris memorat, quæ futuram passionem domini cecinerunt. Dicit enim *Esaias* propheta: **Ut** ouis ad immolandum ductus est. **Et** inter cætera, quoniam tolletur à terra uita eius, ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. **Hæc** in **Christo** reperta noscuntur. **Sed** quia præteriti temporis significatio uidetur, non est aduersum, quia apud deum qui omnium præsciens est, nihil futurum est, ideo sic dicit quod futurum est nobis, quasi factum sit. **Nam** in apocalypsi *Ioānis* apostoli dicitur: **Agnus**, inquit, qui occisus est à constitutiōe mundi. **Quia** enim aliter non fiet quàm scit deus, factum dicitur, nobis enim fit nõ deo, quia apud deum nihil est quod futurum dicatur. **Et** in psalmo ait: **Dominus** regnauit à ligno. **Et** *Moses* de cruce eius ita significauit dicēs: **Tunc** uidebitis uitam uestram pendētem ante oculos uestros & non credetis. **Idcirco** ergo in eadem causa & futuri temporis aliquando significantiam ponit, ne à peruersis non de **Christo** dictum defenderetur, si totum quæ si præteritum significaret. ¶ **¶ Et quia sepultus est.** Nullo dubium est sepultum esse, sicut dicit *Esaias* propheta: **Et dabo malos pro sepultura eius.** ¶ **¶ Et quia resurrexit tertia die secundum scripturas.** Omnia in fide clausa sunt, ideo sub persona populi resurrectio domini tertia

Esai. 53

die

die futura descripta est. Dicit enim **Osee** propheta: Post biduum & in tertio die resurgemus & uiuemus in conspectu eius. In **Christo** enim omnes resurrexissent, sicut in **Adam** mortuos esse nemo fidelium denegat. Simili modo & in psalmo sub persona hominis etiam de **Christo** significat dicens: Omnia subiecisti sub pedibus eius, gloria & honore coronasti eum. ¶ **Et quia uisus est Cephae.**) Id est **Petro**, Hoc etiam **Cleophas** cum socio suo testatur, ut in **Euangelio** cata **Lucan**, quod apparuit soli **Petro**. ¶ **Postea illis undecim.**) Et hoc in euangelio continetur. ¶ **Deinde apparuit plus quam quingentis fratribus simul.**) Hoc sua fide dicit. ¶ **Ex quibus plures manent usque adhuc, quidam autem dormierunt.** De his quibus post resurrectionem apparuit dominus, tunc multos dicit fuisse in corpore. ¶ **Deinde apparuit Iacobo.**) Singulariter **Iacobo** apparuit sicut & **Petro**. Quod ideo puto factum, ut multifaria parentia, fide resurrectionis firmaret. ¶ **Postea apostolis omnibus.**) Iterum omnibus apostolis uisus est in monte ubi constituerat illis **Iesus**, sicut refert **Matthaeus** **Euangelista**. Ante in **Ierusalem** post dies octo resurrectionis suae, id est, dominica die ianuis clausis intrauit ad discipulos, ut **Thomae** animus firmaretur, sicut dicit **Ioannes** apostolus. In monte enim intelligitur mandata illis dedisse. ¶ **Novissime autem omnium quasi abortiuo uisus est & mihi.**) Apparuit illi primum in caelo, post oranti in templo. Abortiuum se dixit, quia extra tempus natus in **Christo** apostolatam accepit, iam **Christo** in caelos recepto cum carne. ¶ **Ego enim sum minimus omnium apostolorum.**) Humiliat se & temporis causam sibi ascribit. Tempore enim minor est, non dignitate. Sed quia & persecutor fuit, inclinatur dicens. ¶ **Qui non sum dignus uocari apostolus, quia persecutus sum ecclesiam dei. Gratia autem dei sum quod sum.**) Deo dat gloriam qui eum elegit, & dignitatem suam non sibi defendit, sed indignum se dicit. Vnde uere plus meretur sciens dixisse dum: **Qui se exaltat humiliabit.** ¶ **Et gratia eius pauper**

Luc. 29

Ioh. 29

Ioh. 13

Ioh. 13

Ioh. 9. 2.

Luc. 18

pauper in me non fuit.) Hoc dicit, qui non propter quod persecutus est, minorem gratiam in apostolatu accepit. ¶ Sed plus illis omnibus laboravi.) Addit ad causam, quia non solum minoratus non est, sed & amplius propter constantiam qua uigebat in Christo afflictus est, quod non ægreferens dignior factus est. ¶ Non ego autem, sed gratia dei mecum.) Ne se extulisse iactanter putaretur, fratrem se humiliat, cum hoc ipsum non magis sibi, sed dei gratiam ascribit, ut semper omnem gloriam reportet ad deum, unde iure exaltandus est. ¶ Siue igitur ego siue illi sic prædicamus & ira credidistis.) Hoc est quod supra significauit, quia non inferiorem gratiam in prædicatione accepit, quam ceteri apostoli, sed unam atque eandem. Unde magis arguit perfidiam Corinthiorum, quia cum manifestata esset credulitas hæc apud omnes ecclesias, hi ab hac fide & spe desciuierant quam subiecit, dicens. ¶ Si autem Christus prædicatur quod ex mortuis resurrexit, quod dicitur quod inter uos, quoniam resurrectio mortuorum non est. Si ergo resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit inanis est prædicationis nostra, uacua est & fides uestra.) Hæc à falsis apostolis erant tradita, qui Christum neque natum neque in carne passum, neque resurrexisse asseuerabant, quos & Ioannes apostolus denotat quod Christum in carne uenisse negabant. Unde dicit: Qui negat Christum in carne uenisse, hic est antichristus, & qui negat filium nec patrem habet. Isti ambulabant & quorundam fidem ne imprudentes à mundi sapièntibus iudicarentur subuertebant, quia prudentes seculi stultum iudicant, cum audiunt resurrectionem mortuorum. Quod si inquit, uerum est, quia Christus non resurrexit, falsi sumus prædicatores, & fides uestra inanis erit. Hoc enim crediderunt apostolo prædicante, quia mortui resurgent, & hac spe attracti sunt ad fidem, quod utique ad detrimētum illorum, proficere asserit si crediderunt quod futurum non est, & pudoris est ut aliquis profiteatur hoc se credidisse quod falsum est. Et uerecundiam ergo illis incurrit, & labores illorum dicit instructiuos si quod

si quod à falsis apostolis audierunt uerum est, quia morti non resurgent. Quod nemo utiq; de se patitur audire, ut uidentes hoc cōtra se esse reuerterentur ad primā fidem. ¶ Inuenimur autem & falsi testes dei, quia testimonium diximus aduersum deum, qd suscitauerit Christum, quem non suscitauit. Qui asserit quod Christum deus à mortuis suscitauit falsus est testis si non est factū: uirtutem tamen dei prædicat, non utiq; ut inuincus quī tam admirabile factum uirtuti eius ascribit. Quod si uerum est, quia excitauit Christum à mortuis, quid huic dicendum est, qui & testis contra deum falsus est, & op⁹ eius stulticiam asserit? ¶ Si enim mortui non resurgent, neq; Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, adhuc estis in peccatis uestris, & qui dormierunt in Christo perierunt. Terret illos, ut quia nemo sibi male uult, doleat illis hoc cepisse credere quod cōtra ipsos est. Quis enim peccata sibi remissa nolit audire? Et q dormierunt in Christo, perierunt. Addit ad terrorem, quia carorum suorum excessum noluit æstimare perditionē. Qui enim non timuerūt, sub hac spe de seculo exierūt, si ue occidi non timuerunt, quia resurgere exemplo Christi crediderunt, & non est uerum, perierunt. Hoc illis dicit quod amore suorum defunctorum nolunt audire, ut illis amputet quod prius per errorem uolebant audire. ¶ Si in hac uita tantum in Christo sperantes sumus miserabiles sumus omnibus hominibus. Manifestum est, quia & in hac præsentī uita & in futura speramus in Christo: Nec enim hic deserit seruos suos, sed dat illis gratiā, & in futuro erunt in gloria æterna. Si autem futuræ uitæ spes non esset, omnibus hominibus quod dixit miserabiles essemus. • Ut quid enim ieiunia, uigilię, exit⁹, munda uita, iusticia, misericordia, mors, si pro his nulla merces erit in futuro? Increduli autē uel hac uita fruantur. ¶ Si enim Christus resurrexit à mortuis in irium dormientium, quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Hoc dicens tãgit pseudoprophetas qui Christum natū negabant, ac

per

per hoc non resurrexisset carnem, quia qui natus non est nec moritur. Sic autem probat Christum a mortuis resurrexisse quia homo fuit, ut dubium non sit a deo a mortuis excitatus, ut quia peccato hominis mors inuenta est, Christi iusticia resurrectionem meruerit mortuorum.

¶ Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes uiuificabuntur.) Hoc dicit, quia sicut Adam peccans mortem inuenit & omnes ex eius origine tenuit ut dissoluantur: ita & Christus non peccans & per hoc uincens mortem, quia qui non peccat uincit mortem, quia mors ex peccato, omnibus ergo qui sunt ex eius corpore acquisiuit uitam, id est, resurrectionem. Quamuis ergo generalem tribuit resurrectionem, ut sicut in Adam omnes siue iusti siue iniusti moriuntur, ita & in Christo omnes tam credentes quam diffidentes resurgant, licet ad poenam, increduli tamen uiuificari uidentur, quia corpora sua recipient, iam non morituri sed passuri poenam in eis sine fine quod credere noluerunt. ¶ Unusquisque autem in suo ordine.) Nunc ordines resurrectionis uult exponere, ne ideo putarent fabulosum esse, quia factum non est adhuc in ceteris, ordines illis exponit & tempora quando factum sit, & quando futurum ut resurgant mortui. ¶ Initium Christus.) Sicut in Actibus apostolorum testatur scriptum esse in Mose, si passibilis Christus, si prior surgens ex mortuis, &c. Prior ergo resurrexit ut forma fieret credentibus sibi. ¶ Deinde hi qui sunt Christi in aduentu eius.) Hoc duplici modo intelligendum est, quia & in aduentu eius secundo sancti resurgent, iuxta fidem apocalypsis Ioannis, sicut in primo aduentu cum resurrexit, multa corpora sanctorum resurrexerunt ad protestationem cuiusdam mortis ac spoliatae. Sub una ergo significatione duplicem aduentum domini comprehendit.

¶ Deinde finis cum tradiderit regnum deo & patri.) Cum desituerit omnem principatum & omnem potestatem & omnem uirtutem, & omnem dominationem. Oportet enim illum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Non

S uissime

uissime inimica destruetur mors. Hoc dicit, quia tradito regno, finis erit mundi, impleta resurrectione. Quod quidam territi asperitate sermonis, dum quasi pie uolunt sentire, a proprietate sensus declinant. Horrent enim sonum uerbi, audientes, cum tradiderit regnum deo & patri, putantes traditionem hanc regni si iuxta sonum uerbi intelligatur uacua remanere, ut si tradit iam ipse non habeat, quasi pater tradens omnia filio euacuauerit se. Nam ipse dominus ait: Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et postea: Hæc est autem uita æterna, inquit, ut cognoscant te solū uerū deum, & quem misisti Iesum Christum: Ecce regnante filio, regnat & pater. Quomodo autem tradens regnum filius euacuare se crederetur, cum dicat angelus ad Mariam: Et dabit illi, dominus deus sedē Dauid patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternū & regni eius non erit finis? Et Daniel de eodem regno dicit inter cætera: deus cæli excitabit aliud regnū quod nūq̄ corrumpetur & hoc regnum æternum erit. Nemo ergo dubitet filiū semp̄ regnaturū cū patre. Traditio autem hæc est regni, ut cum omnia filio fuerint subiecta, & adrauerit illum ut deum destructa morte, tunc filius ostēdit illis nō se esse ex quo omnia sed per quem sunt omnia, & hoc erit tradere regnum deo & patri, ostēdere ipsum esse ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur, & tunc erit finis. Destructio tamen mortis est resurrectio mortuorum. ¶ Cum autem dicat omnia subiecta sunt ei, præter eum qui subiecit ei omnia.) Cū autem subiecta illi fuerint omnia tunc & ipse subiectus erit ei, qui illi subiecit omnia. ¶ Ut sit dominus omnia in omnibus.) Idem sensus est, quē nunc aperit ut manifestet qd sit tradere regnū filiū deo & patri, hoc tamen addit ad sensum, quia tradens pater filio regnū non se subiecit ei, sicut filius patri se subiecit. Incongruum est em̄, ut pater subiciat filio. Omnia ergo subiecit pater filio, ut similiter honorificetur filius sicut & honorificatur pater. ¶ Cum ergo omnia confessa fuerint Christum deum subfrata pedibus eius, tunc & ipse Christus dñs subicietur deo

1 Matth. 11
Ioan. 17.

Lucæ 1.
Daniel. 2.

Deo patri, ut sit deus omnia in omnibus.) Hoc dicit, quia cum omnium principum & potestatum & dominationum fuerit pressa superbia, & adorauerit Christum quasi deum, tunc Christus propter unicam autoritatem patris, deum quidem se ostendet, sed de deo, ut unius principii sublimis & ineffabilis autoritas maneat, hoc est, subicere se filium patri, hoc est, deum esse omnia in omnibus: quia cum dicitur omnis creatura caput suum esse Christum, Christi autem caput deum patrem, omnia in omnibus est deus pater: hoc est, ut omnis creatura unum sentiat, una uoce omnis lingua caelestium & terrestrium & infernorum confiteatur unum esse deum ex quo sunt omnia. Si autem dixisset, ut sit deus in omnibus, intelligeretur in omnibus quidem esse, sed per affectum aut communem sensum, non tamen ea ipsa ex ipso esse. Sed cum dixit, omnia in omnibus, hoc significauit, quia ex ipso sunt, & in ipsis est. Ex ipso, quia ab ipso creata sunt. In ipsis autem quia in omnium confessione unus erit deus. Non tamen sic subicitur filius patri, sicut filio creatura. ¶ Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis? Si omnino mortui non resurgent, quid & baptizantur pro illis? ¶ In tantum ratam & stabilem uult ostendere resurrectionem mortuorum, ut exemplum de eorum qui tam securi erant de futura resurrectione, ut etiam pro mortuis baptizarentur, si quem forte mors praeuisset, timentes ne aut male aut non resurgeret, aut qui baptizatus non fuerat uiuus nomine mortui tangebatur. Vnde subiecit: Quid & baptizantur pro illis? Exemplo hoc non factum illorum probat, sed fixam fidem in resurrectione ostendit.

¶ Quid & nos periclitamur omni hora, quotidie mori pro gloria uestra quam habeo in domino. Dicendo, quid & nos periclitamur, discreuit personas, ostendens non catholicos esse, qui pro mortuis baptizabantur. Denique supra dixit. Quid & baptizantur pro illis? nunquid & baptizamur pro illis? Na lepre quamuis in re quae accedit fieri non possit, fidelis inueniens est, offerens filiam suam secundum uotum suum quod stulte uouerat. Non ergo factum

Iudit p̄.

probatum, sed persecrantia fidei in exemplum proferat. Prædicantiū pericula & labores memorat dicens: **Quid** & nos periclitamur, & subaudiē, nisi quia speramus futuram resurrectionem, sicut supra memorat. **Securi em̄,** quia post istam mortem, uera uita sequetur, pericula nō timēt illata ab infidelibus propter zelum illorum, quos quia crediderunt perdidisse se dolent. **Solicitudinem** ergo suam ostendit quam habebat erga salutem illorū, propter gloriam promissam à domino, sicut & in lege dictum est: **Exalta** sicut tuba uocem tuam, si te audierint lucraberis animas illorum. **Ad hoc festinabat** Apostolus semper sollicitus ut gloria illi cresceret apud deum acquisite salutis multorum. ¶ **Si secundum hominem ad bestias pugnaui Ephesi, quid mihi prodest si mortui non resurgent?** Hoc est, si secundum humanum sensum qui uidens hoc in rerum naturam non cadere, ut caro iam soluta reformetur ad uitam, minime credit futurā resurrectionem mortuorum, bestiis offerri, mori non timui, nihil profeci. **Sed nō hoc est,** quia certus de promissa uita, non solum non timuit, sed & libēter bestiis offerri se passus est, sicut inter cætera ait in actibus apostolorum: **Ego enim non solum ligari sed & mori parat⁹ sum in Hierosolyma pro nomine dñi Iesu Christi.** ¶ **Manducemus & bibamus, cras em̄ moriemur.** Hoc ab **Isaia** propheta dictum est: **Propter hos qui quasi nihil futurū esset post mortem, uentri tantum studebant quō peccora,** sicut & hi qui **Corinthios deprauabant.** ¶ **Nolite seduci: Corruptunt mores bonos, colloquia mala.** Significat confabulatione malorum hominū eueri posse bonum propositum. **Assiduitas enim prauī colloquij uitiat mentem, ac per hoc ab his cauendum.** **Quicumque enim acceptam fidem custodire uult, maxime inter ipse inītia per serpentes debet uitare, ut impleat qd utile iudicauit.** ¶ **Vigilate, iusti estote, & nolite peccare.** **Vigilandum** monet, ne circumuentione prauī sensus capti & à fide abducti deprauarentur, mortuorum resurrectionem non credendo. **Iustos esse præcepit, ut non solum**

1 **terrenam**

Esa. 38.

Actu. 21.

terrenam iusticiam excolant, sed & cælestem, quia terrena iusticia meritum non facit, sicut & non facit reum. **Quid enim magnum est aliena non tollere, quippe cum hoc timoris sit. Magnum est autem de proprio non habenti largiri, hæc est uera iusticia, & ut non peccent subiecit. Vnde intelligi uoluit, nõ se iusticiam temporalem seruandam mandasse, sed diuinam, quia qui cælestem iusticiam seruat, sine dubio in hac præsentia perfectus est.**

¶ Ignorantiam enim dei quidam habent, Ad reuerentiam uobis loquor.) Propositum dei ignorantes hi qui inter eos cõuertebantur, mortuos resurrecturos stultum esse dicebant credere. Ideo pudorẽ illis incutit quasi imprudentibus: credebant enim eis qui ignorantiam dei habentes, contra dei statuta docebant. **¶ Sed dicit aliquis, quẽ admodum resurgent mortui, quo autẽ corpore uenient?)**

Hos dixit ignorantiam dei habere, quorum deprauatæ sententiæ uerba protulit dicens: Quemadmodũ resurgẽt mortui, quo autem corpore uenient. Qui congrue respõdit dicens: ¶ Stulte tu quod seminas, non uiuificat nisi moriatur.) Cum animali homine non utiq; legis autoritate agit, ut exemplis suadeat, quæ si reciperet non erraret, sed physica ratione de qua sibi blanditur, ut non credat resurgere resoluta & emortua corpora. **Ostendit enim mortua rursus reparari ad uitam & multiplicata, ut confundatur error humanus. ¶ Et quod seminas non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum, utputa tritici, aut alicuius cæterorum. Deus autẽ illi dat corpus prout uoluit, & unicuique seminum proprium corpus.)** Si ergo nudum granum seminat, ut deĩ nutu quodammodo elementorum ministerio uestitum resurgat, multa secum habens incrementa utilitatis humane: cur non credibile sit dei uirtute mortuum posse resurgere, meliorata tantum substantia non numero multiplicatum. **Quid ergo requiritur ab infideli quo corpore resurgat mortui, cũ exempla prædicant ad fidem hæc melioratæ resurrectionis non amissæ substantiæ, quia propriũ corpus recipiet in quo creatus est Adam, iuxta ex-**

empla supradicta. ¶ Non omnis caro eadem caro.
 Alia quidem hominis, alia autem pecoris, alia caro uo-
 larilium, alia caro piscium.) Cum ex eadem massa omnis
 caro sit, unde & quomodo in his tanta diuersitas est, ut
 una impensa faceret genera diuersa. Dicant nunc sophi-
 stæ mundi & scrutatores syderum, si ualeant cõprehende-
 re quæ extra se sunt, cum quid intra se sit nesciât. Deniq̃
 omnes mundani philosophi quia mentem suam legi dei
 humiliare, ut fidem eius susciperent noluerunt, diuersa
 semper & contraria asserentes, inanissimis disputationi-
 bus inuicem se confuderunt quia in nullo horum testifica-
 tæ ueritatis signum agnitum est, quod anrepositum uer-
 bis cõmendaret doctrinam, sicut & deus discreuit disci-
 plinæ uestre quæ non uerbis probatur sed uirtute, cui nõ
 possunt uerba resistere. Quemadmodum ergo ex una impẽ-
 sa diuersa animantium caro est, ita & uni⁹ carnis homi-
 nes, diuersi erunt dignitate in resurrectione, ut talis unus
 quisq̃ appareat qualis fuerit meriti, quippe cum etiã hic
 diuersitatum corporum uideamus. ¶ Et corpora cæle-
 stia & terrestria, sed alia quidem cælestium gloria, alia
 autem terrestrium.) Cælestia corpora sunt resurgentiũ
 terrestria autem antequam moriantur aut surgant, ut
 quia Christus cælestis est, ex eo corpora cælestia dicantur,
 ex Adam uero quia terrestris est terrestria corpora.
 ¶ Alia claritas solis, alia claritas lune & alia claritas stel-
 larum. Stella enim ab stella differt in claritate.) Vnius
 naturæ comparatione uitur ad indiscretæ substantiæ
 reddendam rationem, quia sicut sol & luna & stellæ cum
 sint unius quidem naturæ diuersæ tamen claritatis sunt:
 ita & homines cum sint uni⁹ quidem generis, merito ta-
 men dissimiles erunt in gloria: ut claritati solis illorum
 dignitas exæquetur, qui centesimum numerum habent,
 qui ut perfecti essent primi gradus æmuli fuerunt, de
 quibus dictum est: Tunc iusti fulgebunt sicut sol in re-
 gno patris sui. Lunari autem claritati hi comparandi
 sunt, qui sexagesimum numerum bonis operibus mer-
 sati sunt, ut secundi gradus meritum haberent. • Stellis
 autē

Matth. 13.

autem clarioribus eorum merita comparanda sunt, qui tricesimum numerum tertij gradus dignitatem iustis laboribus quaesierunt. ¶ Sequentibus uero stellis quae inter claras & obscuriores mediae sunt, peccatores homines coaptandi sunt, qui de tribus nullius gradus adipisci honorem uoluerunt. ¶ Tetricis autem stellis & omnium nouissimis, perfidorum resurrectio similis est, quia errorem secuti stellis in errorem ducentibus comparandi sunt, sicut dicit in epistola sua Iudas Apostolus. Infidelitas enim non potest claram resurrectionem habere, quia sicut carbo cinere suo coopertus obæcatur, ita & hi perfidia sua erroris tenebris circumdati luce carebunt. ¶ Ita erit & resurrectio mortuorum.) Exempla dat, ut nõ sit dubium resurrectionem mortuorum futuram, ut accepta ratione nemo ambigat. ¶ Seminatur in corruptela, surget in incorruptela.) Seminare est sepelire ut corrumpatur: resurgere autem in incorruptela iam exuscitatum non posse corrumpi, sed habere claritatem immortalitatis. ¶ Seminatur in ignominia resurget in gloriam.) In ignominia seminatur, dum in tetrico ponitur fit foetidum & scatet uermibus: surgere est autem in gloriam, quia exuscitatum & lumen erit & nullam squaloris iniuriam patietur. ¶ Seminatur in infirmitate, surget in uirtute.) In infirmitate, seminatur, quia immobile est & irregibile, surget autem in uirtute, quia iam totum uituum erit ac uegetum. ¶ Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.) Animale corpus est cum cibus sustentatur ut uiuat, spiritale autem dum horum nihil indigebit conuersum in uitam. Omnia supradicta hoc sensu clauduntur. Non enim corpus animale semper hic habere potest spiritum sanctum. Tunc uero, id est, in resurrectione, semper manebit in sanctis. Surget corpus spiritale quod posset ire obuiam Christo. ¶ Sicut scriptum est: Factus est primus homo Adã in animam uiuentem, nouissimus Adam in spiritum uiuificantem.) Notandum est quod duos Adã eiusdem naturae utrosque demonstrat, quod contra Manichæos & Apollinaristas facit, qui negant dei uerbo,

perfectum hominem esse susceptum. ¶ Sed non prius quod spiritale est sed quod animale, deinde quod spiritale. **Primus homo de terra terrenus, secundus homo de celo caelestis. Qualis terrenus, tales & terreni.)** Caelestis dicitur, quia non humanae fragilitatis ritu, sed diuinae maiestatis nutu & conceptus est & enixus. Nam usque adeo naturam nostri habuit, ut secundus Adam dicatur & homo. ¶ **Et qualis caelestis tales & caelestes.)** Si ideo ut haeretici uolunt nostri generis assumptus homo non fuit qui caelestis dicitur, ergo nec isti naturae nostrae sunt qui caelestes appellantur. Si uero de his nemo dubitat, nec de illo est ambigendum. ¶ **Ugitur sicut portauimus imaginem illius terreni, portemus & imaginem huius caelestis.)** Peccator imaginem Adae portat, iustus uero imaginem Christi. Ergo sicut portauimus ueterem hominem ante baptismum, ita & post baptismum portemus nouum. ¶ **Hoc autem dico fratres, quonia carnis caro & sanguis regnum dei non possidebunt, neque corruptio incorruptelam possidebit.)** Frequenter scriptura carnem pro operibus nominat carnis, ut ibi: Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Aliter caro sicut est, regnum dei non possidebit nisi immortalitate uestita. ¶ **Ecce mysterium dico.)** Obscuritatem significat nominando mysterium. ¶ **Omnes quidem resurgemus, non omnes immutabimur.)** Omnes enim homines resurgent, sed soli qui regnaturi sunt in gloriam mutabunt. Siue ita: Omnes resurgemus, qui in aduentu Christi mortui inueniemur, non omnes immutabuntur qui in corpore sint reperti, quia sancti soli beatitudinis gloriam consequentur. ¶ **In momento, & ictu oculi.)** Per ictum oculi, nimiam breuitatem uult significare momenti, ut quanta sit dei potentia ex resurrectionis celeritate cognoscas. ¶ **In nouissima tuba & mortui resurgent incorrupti & nos immutabimur.)** Nouissimus aduentus intelligitur Christi. Mortui autem uel peccatores intelligendi sunt, qui etiam uiuentes mortui esse dicunt, ut ad poenam, aut immortales ut absque aliqui membrorum diminutione resurgant. ¶ **Vel certe simpliciter omnes mortuos**